

dynie człowiek miłosierny i ubogi może stać się mężem doskonałym²¹. Trudno w tym przypadku wykluczyć możliwość wpływu na Ambrożego ówczesnych założeń cynizujących stoików w rodzaju Epikteta, którzy m.in. głosili: "dziel się /.../ swoim mieniem z obcym i łaknącym /.../. Bo kto łaknącemu daje, także otrzyma, gdy sam łaknąć będzie", tym bardziej, iż - jak informuje Orygenes - w jego czasach niemal każdy znał zasady cynicko-stoickiej ascezy Epikteta²². Nie sposób także pominać ewentualności zetknięcia się przez Ambrożego z naukami czysto cynickimi, głoszącymi pogardę i nienawiść do bogactwa i ich posiadaczy, oraz nawołującymi do wyrzeczenia się wszelkiej własności, jak również nie można całkowicie wykluczyć zapożyczenia pewnych idei z "Pasterza" Hermasa czy z Didaskalii Apostolskich. Nauce Ambrożego bliskie także były poglądy Cypriana, który głosił, iż człowiekiem doskonałym może stać się tylko ten, kto sprzeda swój majątek i rozdzieli go ubogim, a w ten sposób założy dla siebie skarb w niebie²³.

Warto jednak zwrócić uwagę, iż choć Ambroży niezwykle gorąco zachęcał do zrealizowania na ziemi ideału powszechnej równości, nie stosował go jednak w całej rozciągłości. Między innymi w "De officiis" przyjmował - w ślad za Ciceronem - że nie wolno rozdawać majątku osobom obcym, jeśli miałyby to dotknąć najbliższych, również znajdujących się w potrzebie, aczkolwiek przyznaje, iż w sytuacji gdy bliźniemu niezbędna jest natychmiastowa pomoc, potrzeby nawet samego właściciela muszą zejść na plan dalszy. Stwórca przekazał bowiem człowiekowi w dzierżawę bogactwa ziemi w tym celu, by bogaty, zgodnie z prawem natury, podzielił się z ubogim, który jest nie tylko współwłaścicielem, ale i dzieckiem natury /partus naturae/. Ubogi winien zatem być pełnoprawnym współuczestnikiem /consors/ w korzystaniu z dóbr przyrody²⁴. A skoro ludzie bogaci zdobyli na

21 De Nabuthae 13, 58; De officiis I 1, 39; I 30, 149; II 21, 109; Lactantius, Divinae institutiones V 14, 17; VI 12, 3; VI 14, 1.

22 Epictetus, Enchiridion II 108; Clemens Alexandrinus, Paedagogus III 7, 39, 1.

23 Hermas, Pastor similitudo I, 1, 1-6; I 1, 8-9; II 1, 3-11; Visio III 6, 5-6; Didascaliae I 35, 2-3; Cyprianus, De habitu virginis 7, 10, 11; De oratione dominica 20; De lapsis 11; De opere et eleemosynis 9, 13; por. Ch. N. Cochrane, Chrześcijaństwo i kultura antyczna, Warszawa 1960, 220, 333.

24 De Nabuthae 2, 2; 2, 8; 3, 11; 5, 21-24; 6, 32-33; 6, 35-37; 8, 40; 12, 53; 13, 54; 14, 59; 16, 67; De officiis I 11, 38;